

Jaunųjų psichiatrų asociacijos etikos kodeksas

1. Bendroji dalis

Naudojami trumpiniai:

JPA - Jaunųjų psichiatrų asociacija;

JP - jaunas psichiatras, Jaunųjų psichiatrų asociacijos tikrasis narys;

JPA EK - Jaunųjų psichiatrų asociacijos etikos komisija.

JPA etikos kodeksas nurodo moralinius ir etinius principus bei vertybes, kuriomis JP turi grįsti savo klinikinę praktiką, santykius su pacientais ir kolegomis, ir kurie yra neatsiejama geros klinikinės praktikos dalis.

Be šio kodekso principų, JP savo praktikoje turi laikytis Pasaulio gydytojų asociacijos Tarptautinio medicinos etikos kodekso, Ženevos deklaracijos, Helsinkio deklaracijos, Lietuvos gydytojo profesinės etikos kodekso, Lietuvos Respublikos Konstitucijos, įstatymų, įgyvendinamųjų teisės aktų, reglamentuojančių pacientų teises, sveikatos priežiūros paslaugų teikimą ir medicinos praktiką, sveikatos priežiūros įstaigų vidaus (lokalių) tvarkomųjų dokumentų, Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – SAM) patvirtintų profesinių standartų, taikyti SAM nustatyta tvarka pripažintas diagnostikos ir gydymo metodikas bei technologijas.

2. Principai

2.1. JP pripažįsta ir gerbia kiekvieno paciento teises ir orumą.

2.1.1. Teikia pagalbą nediskriminuodamas paciento dėl jo rasės, odos spalvos, lyties, lytinės orientacijos, kalbos, religinių, politinių ar kitokių įsitikinimų, nacionalinės ar socialinės kilmės, turtinės, šeimyninės ar kitokios padėties.

2.1.2. Gerbia paciento nuomonę, įsitikinimus, privatumą, autonomiškumą bei vengia savo veiksmais vykdyti socialinį teisingumą.

2.1.3. Nepriklausomai nuo savo nuostatų ir įsitikinimų (moralinių, religinių ir kt.) geba priimti profesionalius klinikiškus sprendimus ir suteikti geriausią prieinamą, paciento interesus atitinkančią psichiatrinę pagalbą.

2.1.4. Turi stebėti ir vertinti pacientui teikiamos pagalbos kokybę ir apie bet kokius nesklaidumus informuoti už tai atsakingus asmenis.

2.2. JP negali naudotis paciento pažeidžiamumu.

2.2.1. JP negali naudodamasis savo padėtimi išnaudoti pacientą, ištraukti jį nederamus tarpasmeninius santykius, priimti reikšmingų dovanų ar pacientų palikimo.

2.2.2. Kiekvienas pacientas vertinamas kaip pažeidžiamas, todėl visais atvejais JP turi atidžiai stebėti savo veiksmus ir neperžengti profesinio elgesio ribų tam, kad neigiamai nepaveiktų gydytojo - paciento ryšio.

2.2.3. Pacientas turi teisę būti apsaugotas nuo bet kokios išnaudojimo formos, todėl JP sužinojęs apie paciento išnaudojimą privalo imtis atitinkamų veiksmų, kad užkirstų tam kelią.

2.3. JP savo pacientams turi teikti geriausią prieinamą psichiatrinę pagalbą.

2.3.1. Gydymas turi būti parinktas atsižvelgus į paciento fizinės bei psichologinės būsenos aspektus. Turi būti parenkamos kiek įmanoma mažiau apribojančios ir suvaržančios priemonės.

2.3.2. Psichiatrinis ištyrimas ir gydymas turi būti pagrįstas įrodymais, o nukrypimai nuo profesinių rekomendacijų negali būti paremti finansine ir asmenine nauda.

2.3.3. JP turi žinoti savo kompetencijos ribas ir kilus abejonėi dėl savo profesinių veiksmų ar sprendimų nedelsiant konsultuotis su kolegomis.

2.3.4. Perleisdamas paciento gydymą kolegoms JP nedelsdamas turi perduoti klinikinę informaciją apie pacientą ir ją pateikti atsižvelgdamas į paciento pageidavimus ir informacijos konfidencialumo užtikrinimą.

2.4. JP saugo paciento ir jo artimųjų informacijos konfidencialumą: be paciento sutikimo neatskleidžia asmeninės paciento informacijos kitiems asmenims ar institucijoms, išskyrus įstatymų tvarka nustatytus atvejus.

2.5. Prieš pradėdamas taikyti bet kokią procedūrą ar gydymą, JP privalo gauti informuotą paciento sutikimą.

2.5.1. JP pareiga yra rekomenduoti ir užtikrinti geriausią prieinamą psichikos sutrikimų gydymą bei supažindinti su galimu nepageidaujamu gydymo poveikiu. Visais atvejais turi būti siekiama bendradarbiavimo su pacientu, todėl pacientas bei jo artimieji turėtų būti įtraukti į sprendimų priėmimą.

2.5.2. JP turi įvertinti paciento gebėjimus priimti sprendimą. Jei pacientas dėl savo psichikos būklės, gebėjimų stokos, nėra pajėgus priimti jo interesus geriausiai atitinkantį sprendimą, remiantis galiojančiais įstatymais, sprendimus turėtų priimti atsakingas asmuo atsižvelgdamas į paciento interesus.

2.6. JP turi užtikrinti, kad pacientas ir/arba jo globėjai galėtų pasirinkti geriausius galimus gydymo būdus.

2.6.1. JP turi paaiškinti pacientui ir/arba jo globėjams visas prieinamas gydymo galimybes, jų privalumus ir trūkumus bei pasekmes, jei gydymas nebus skiriamas.

2.7. JP neturi piktnaudžiauti savo profesinėmis žiniomis ir įgūdžiais siekdamas asmeninės naudos.

2.7.1. Kai intervencijos ar vertinimo tikslas nėra terapinis, JP užtikrina, kad vertinamas pacientas ar asmuo aiškiai suprastų psichiatro vaidmenį ir pareigas.

2.7.2. JP diagnozuodamas psichikos sutrikimą asmeniui privalo atsakingai įvertinti asmens politinį, religinį, kultūrinį, šeimos kontekstą, jo ideologinius, moralinius, filosofinius įsitikinimus, rasės, etninės kilmės, amžiaus, lyties ar seksualinės orientacijos aspektus.

2.7.3. JP negali tiesiogiai ar netiesiogiai kankinti, žiauriai ar žeminančiai tardyti bei skirti bausmes. Jei JP įtaria ar žino apie tokią veiklą, privalo apie tai pranešti atitinkamoms institucijoms.

- 2.7.4. JP negali komentuoti, daryti išvadų apie viešų asmenų psichikos sveikatą be jų sutikimo.
- 2.8. JP turi laikytis nacionalinių ir tarptautinių mokslinių tyrimų rekomenduojamų ir etikos principų. Atliekami tyrimai būtų patvirtinti bioetikos komiteto, kartu turi būti užtikrinta paciento sauga, gerovė ir konfidencialumas.
- 2.9. Siekdamas užtikrinti kokybišką gydymą JP turi išlaikyti savo profesinę kvalifikaciją, nuolat tobulindamas ir atnaujindamas savo profesines žinias.
- 2.9.1. JP savo profesinėmis žiniomis ir darbo patirtimi dalinasi su kolegomis, rezidentais, studentais bei kitų sričių medicinos specialistais.
- 2.9.2. JP santykiai su kolegomis yra grįsti pagarba, pasitikėjimu, geranoriškumu ir bendradarbiavimo siekiu.
- 2.9.3. JP viešai komentuoti ir vertinti kolegų darbą gali tik pilnai susipažinęs su medicinine dokumentacija ir konkrečiu klinikiu atveju. JP vengia viešų pasisakymų ir komentarų, kurie menkintų ir žemintų kitą kolegą ir jo darbą.
- 2.10. Siekdamas apsaugoti pacientus JP turi būti pastabus ir neabejingas kolegų sveikatos būklei. Jei kolegės sveikatos būklė trukdo jam tinkamai atlikti darbą ir kelia pavojų pacientų sveikatai JP apie tai turi informuoti įstaigos vadovybę.
- 2.11. JP siekia įrodymais pagrįstų psichikos sveikatos priežiūros paslaugų ir jų kokybės gerinimo, skatina visuomenės švietimą psichikos sutrikimų, jų prevencijos ir gydymo klausimais, siekia stigmatos ir atskirties mažinimo.
- 2.12. JP savo profesinėje veikloje vengia bendradarbiavimo su komerciniais rėmėjais ar kitais subjektais, jeigu toks bendradarbiavimas kelia interesų konfliktą ar apriboja nešališką sprendimų priėmimą.

3. Etikos problemų sprendimas

3.1. Etikos konfliktų sprendimo reglamentas

- 3.2. JPA etikos komisiją (EK) sudaro ne mažiau kaip 3 nariai, kurie išrenkami visuotinio susirinkimo metu slaptu balsavimu.
- 3.3. JPA EK kompetencijai priskiriami skundai bei paklausimai dėl galimų etikos kodekso pažeidimų.
- 3.4. JPA EK priimdama sprendimus vadovaujasi JPA įstatais, Etikos kodeksu.

3.2. Etikos komisijos sudėtis

- 3.2.1. Daugiausiai balsų surinkęs JPA EK narys iš karto tampa JPA EK pirmininku. Jei du kandidatai surenka vienodą balsų skaičių, balsuojama pakartotinai, kuris iš jų tampa JPA EK pirmininku.
- 3.2.2. JPA EK nariai ir pirmininkas gali būti išrinkti pakartotinai ir eiti savo pareigas neribotą kadencijų skaičių.

- 3.2.3. JPA EK posėdis yra vienintelis sprendimų priėmimo būdas.
- 3.2.4. JPA EK ginčų nagrinėjimo posėdžiai nėra vieši.
- 3.2.5. JPA valdyba gali paskirti nešališką narį atskiro nagrinėjamo atvejo stebėtoju.
- 3.2.6. JPA EK posėdis laikomas teisėtu tik tuomet, kai dalyvauja visi EK nariai (jei vienas iš narių dalyvauti negali, JPA valdyba turi skirti nešališką JPA narį).
- 3.2.7. JPA EK sprendimai priimami paprasta balsų dauguma.
- 3.2.8. Jei svarstomas JPA EK narys jis EK nedalyvauja, vietoje jo JPA valdyba gali paskirti nešališką narį.
- 3.2.9. JPA EK narys, turintis realų interesų konfliktą (profesinį, ekonominį, šeimos), privalo nusišalinti nuo EK aptarimų ir vykdomų veiksmų.
- 3.2.10. JPA EK nariai nagrinėdami skundus ir paklausimus privalo laikytis konfidencialumo principų.

3.3. Skundų ir paklausimų pateikimo ir nagrinėjimo tvarka

- 3.3.1. Visi skundai ir paklausimai turi būti pateikiami raštu ir pasirašyti.
- 3.3.2. JPA EK nariai ir suinteresuotas asmuo turi teisę susipažinti su gautu skundu. Gavęs skundą raštu, JPA EK pirmininkas ne vėliau nei per 2 savaites apie gautą skundą turi informuoti suinteresuotas puses.
- 3.3.3. Pirmasis JPA EK posėdis dėl skundo nagrinėjimo kviečiamas ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo skundo gavimo datos. Suinteresuotos pusės apie posėdį turi būti informuotos ne vėliau kaip per 2 savaites iki posėdžio datos.
- 3.3.4. Nurodytu laiku į JPA EK posėdį yra kviečiamos abi suinteresuotos pusės: atsakovas (ar jo atstovas) bei besikreipiantysis dėl etikos pažeidimo asmuo (ar jo atstovas). Skundas svarstomas dalyvaujant abiems suinteresuotoms pusėms arba jų atstovams, o jiems neatvykus, JPA EK posėdis gali vykti šiems nedalyvaujant.
- 3.3.5. Skundas gali būti nenagrinėjamas, jei jis nėra JPA EK kompetencijoje.
- 3.3.6. JPA EK gali priimti šiuos viešai skelbiamus sprendimus:
  - 3.3.6.1. nagrinėjamas atvejis nepažeidžia JPA Etikos kodekso.
  - 3.3.6.2. nagrinėjamu atveju sprendimas nepriimtas dėl įrodymų stokos.
  - 3.3.6.3 nagrinėjamas atvejis pažeidžia JPA Etikos kodeksą.
- 3.3.10. Nustačius etikos kodekso pažeidimą, JPA EK gali priimti sprendimą:
  - 3.3.10.1. Skirti įspėjimą.
  - 3.3.10.2. Skirti papeikimą.
  - 3.3.10.3. Sustabdyti narystę.
  - 3.3.10.4. Pasiūlyti JPA visuotiniame susirinkime pašalinanti narį iš asociacijos.
- 3.3.11. Priimti sprendimai dėl etikos kodekso pažeidimo su detaliu paaiškinimu yra skelbiami viešai.
- 3.3.12. JPA EK gali pateikti rekomendacijas.

3.3.13. Kai etikos kodekso pažeidimas gali būti susijęs su įstatymo pažeidimu JPA EK turi perduoti klausimo nagrinėjimą atsakingoms institucijoms.

3.3.14. JPA EK sprendimai įsigalioja nuo priėmimo momento.

3.4. Apeliacijos tvarka

3.4.1. Abi suinteresuotos pusės turi teisę apskųst JPA EK sprendimą artimiausiam JPA visuotiniam susirinkimui. Visuotinio susirinkimo nariai susipažinę su turima JPA EK medžiaga, balsavimo būdu gali siūlyti šiuos sprendimus:

3.4.1.1. Atmesti apeliacinį prašymą.

3.4.1.2. Visiškai patvirtinti JPA EK sprendimą.

3.4.1.3. Patvirtinti JPA EK sprendimą dėl etikos pažeidimų, tačiau sumažinti ar padidinti skiriamą nuobaudą.

3.4.2. Visuotinio susirinkimo, nagrinėjusio JPA EK sprendimą, sprendimas galutinis ir neskundžiamas.